

Ministerstwo Edukacji i Nauki

Departament Kształcenia Ogólnego i Podstaw Programowych

DKOPP-WOKO.053.2.2023
Warszawa, 07 lipca 2023 r.

Szanowna Pani

w związku z przekazaniem¹ do Ministra Edukacji i Nauki petycji [redacted] w sprawie zaprzestania finansowania lekcji religii z budżetu miasta Łodzi (przekazana do Prezesa Rady Ministrów na podstawie uchwały Rady Miejskiej w Łodzi) proszę o przyjęcie następujących informacji.

Ramy prawne nauczania religii w przedszkolach i szkołach publicznych określają m.in. przepisy:

- Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. poz. 483 z późn. zm.), w szczególności: art. 25 *Zasada równouprawnienia i autonomii kościołów i związków wyznaniowych*, art. 48 *Prawo do wychowania dzieci; ograniczenie praw rodzicielskich* oraz art. 53 *Wolność sumienia i wyznania*, który stanowi, że religia kościoła lub innego związku wyznaniowego o uregulowanej sytuacji prawnej może być przedmiotem nauczania w szkole;
- ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania - tj. z dnia 26 maja 2017 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 1153).

Stosunki między Rzeczpospolitą Polską a Kościołem Katolickim określają: umowa międzynarodowa zawarta ze Stolicą Apostolską i ustawy. Stosunki między Rzeczpospolitą Polską a innymi kościołami oraz związkami wyznaniowymi określają ustawy uchwalone na podstawie umów zawartych przez Radę Ministrów z ich właściwymi przedstawicielami. W obowiązującym porządku prawnym zagwarantowano prawo rodziców (pełnoletnich uczniów) do wystąpienia o zorganizowanie nauki religii określonego wyznania w publicznym przedszkolu i publicznej szkole. Z informacji będących w posiadaniu Ministerstwa Edukacji i Nauki wynika, że obecnie kilkanaście kościołów i związków wyznaniowych prowadzi naukę religii w ramach systemu oświaty.

Organizację lekcji religii określają art. 12 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2022 r. poz. 2230 z późn. zm.) oraz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 983).

¹ Pismo z Kancelarii Prezesa Rady Ministrów nr DSO.ZAN.161.839.2023 z dnia 30 maja 2023 r.

System oświaty jest częścią porządku prawnego i instytucjonalnego, który swą organizacją potwierdza istnienie praw i wolności obywateli, w tym prawo rodziców do zapewnienia dzieciom wychowania i nauczania moralnego i religijnego zgodnie ze swoimi przekonaniem. Kierując się powyższą dyspozycją w dniu 28 lipca 1993 r. władze Rzeczypospolitej Polskiej podpisały Konkordat, który - ratyfikowany za zgodą Parlamentu i ogłoszony w Dzienniku Ustaw - stał się częścią prawa polskiego. Art. 12 ust. 1 Konkordatu stanowi, że - wykonując i uznając prawo rodziców do religijnego wychowania dzieci oraz zasadę tolerancji, Państwo gwarantuje, że szkoły publiczne podstawowe i ponadpodstawowe oraz przedszkola, prowadzone przez organy administracji państwowej i samorządowej, organizują zgodnie z wolą zainteresowanych naukę religii w ramach planu zajęć szkolnych i przedszkolnych.

Konsekwentnie art. 12 ust. 1 ww. ustawy o systemie oświaty rozstrzyga, że publiczne przedszkola i szkoły podstawowe organizują naukę religii na życzenie rodziców, publiczne szkoły ponadpodstawowe na życzenie bądź rodziców, bądź samych uczniów; po osiągnięciu pełnoletności o pobieraniu nauki religii decydują uczniowie.

W ten sposób, na tle rozstrzygnięć ustrojowych oraz przepisów ustaw wskazane powyżej reguły są wiążące dla organów władzy publicznej - władz sądowych i administracyjnych.

Wykonywanie zadań oświatowych, a w szczególności zapewnienie kształcenia, wychowania i opieki w przedszkolach i szkołach jest samorządowym zadaniem własnym. Zadania własne, jako zaspokajające konkretne potrzeby społeczności lokalnej, samorząd terytorialny wykonuje w imieniu własnym, na własną odpowiedzialność, a zatem na podstawie własnego budżetu. Punktem odniesienia dla decyzji wydatkowych samorządu są przepisy aktów prawa powszechnie i miejscowo obowiązującego a źródłem - dochody jednostek samorządu terytorialnego (JST). Prawodawca zdefiniował to pojęcie. Dochodami JST są: dochody własne (w tym PIT i CIT), subwencje (w tym oświatowa) i dotacje.

Mając na uwadze przywołany wyżej i obowiązujący porządek prawny oraz postulat sformułowany w petycji [REDAKTOWANE], należy zwrócić uwagę na mechanizm wyodrębnienia części oświatowej z subwencji ogólnej. Wyodrębnienie to dokonuje się w oparciu o konkretne upoważnienie ustawowe, które nakłada na ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania obowiązek określenia w rozporządzeniu: sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej (kwoty z góry ustalonej ustawą budżetową) pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego (dalej JST). Celem tego wyodrębnienia jest zagwarantowanie, aby istotna część dochodów JST (subwencja oświatowa) była dzielona na poszczególne samorządy według konkretnych kryteriów oświatowych, a nie jedynie kryteriów ogólnych. Odzwierciedla to znaczenie, jakie prawodawca przykłada do właściwych tu obowiązków publicznych, nie znosząc jednocześnie wymiaru i zakresu władztwa społeczności lokalnej (w tym przypadku wyrażającej się poprzez właściwe organy JST). Z faktu przypisania Ministrowi obowiązku określenia sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej nie można wywodzić szczególnego statusu tych środków. Wciąż pozostają one nieadresowanym wsparciem centralnym dla JST (z łac. "subventio"), które po wpłynięciu na konto danej jednostki samorządowej stają się jej nieopisanym centralnie dochodem (odmiennie niż w przypadku innej instytucji publicznego prawa finansowego jaką jest dotacja celowa). Do podziału tych środków na poziomie JST jest uprawniona wyłącznie rada gminy (organ stanowiący w uchwale budżetowej).

Odnosząc powyższe do petycji [REDAKTOWANE] należy podkreślić, że kwestie dotyczące nauki religii mają gwarancje w przepisach ustrojowych oraz w ustawach zwykłych. Pozostają one wiążące i podlegają wykonaniu przez członków zarówno administracji rządowej, jak i samorządowej, działających w granicach posiadanych

uprawnień. Samorząd terytorialny uczestniczy w wykonywaniu władzy publicznej. Pozostaje częścią jednej, tej samej, niepodzielnej i niekonkurencyjnej (do administracji rządowej) władzy publicznej, którą na mocy ustaw prawodawca wyposażył w określone uprawnienia oraz powierzył jej określone zadania.

Nauczyciele religii są nauczycielami z pełnymi kwalifikacjami pedagogicznymi i pracując w szkole otrzymują wynagrodzenie zgodnie z zasadami obowiązującymi całą kadrę pedagogiczną szkół i placówek oświatowych.

Stąd, mając na względzie przepisy powszechne, w tym konstytucyjną zasadę równego traktowania, postulat wyrażony w petycji nie ma uzasadnienia w obowiązującym porządku prawnym.

Z poważaniem

Tomasz Głowacki
Zastępca Dyrektora
/ – podpisano cyfrowo/